

By special order to friends of TASHMA

תא שמע

פרשת שמות

זמנים

פרשה מפורשת הרה"ג דוד שרעבי

כתוב בפרשה פרק ד' פסוק י"ז: ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת. וצריך להתבונן ולהבין למה לכל המנהיגים היה מטה, וכי אי אפשר להיות מנהיג בלי המטה!

ובמדרש ילקוט שמעוני על תהילים כתוב, מטה עֲנֹךְ וְשַׁלַּח ה' מִצִּיּוֹן רֶדֶה בְּקֶרֶב אֲבִיבֶךָ (תהלים ק"י ב'), איזה מטה (על איזה מטה מדבר הפסוק?), ועונה המדרש שזה מטה של יעקב שנאמר - כי במקלי עברתי את הירדן הזה, והוא המטה שהיה ביד יהודה שנאמר - ומטך אשר בידך, והוא המטה שהיה ביד משה שנאמר - ומטה האלהים

בידו, והוא המטה שהיה ביד אהרן שנאמר - וישלך אהרן את מטהו, והוא המטה שהיה ביד דוד שנאמר - ויקח מקלו בידו, והוא המטה שהיה ביד כל מלך ומלך

עד שחרב בית המקדש ונגנו, ועתיד להימסר ביד מלך המשיח! ובו (במטה) עתיד מלך המשיח לרדות את העובדי אלילים, לכך נאמר בפסוק בתהלים - מִטֶּה עֲנֹךְ וְשַׁלַּח ה' מִצִּיּוֹן רֶדֶה בְּקֶרֶב אֲבִיבֶךָ, אמר רבי לוי כל פעולות טובות ונחמות שעתיד הקב"ה ליתן מצינו. וצריך עיון מפני מה היה לכולם מקל ומטה, ואף הנסים והמעשים שנעשו לישראל כולם נעשו על ידי מקל ומטה! איזה חשיבות יש למקל שהוא תמיד המורס השמימה או מכה בארץ, נהפך לנחש או עובר את הירדן, ושהוא בידו של כל מלך, או רודה באומות העולם, וצריך עיון??

ונראה לומר, הנה במשך הגלות אף אם יהיו תלמידי חכמים וגדולים, מנהיגי הדור

משפט שלמה הרה"ג שלמה כהן

המקרה:

דוד מכר את דירתו לשמעון, השניים חתמו חוזה וקבעו לוח זמנים לתשלומים ולכניסתו של שמעון לדירתו החדשה. הכל היה כשורה, עד שבוע לפני ההעברה כשמעון היה אמור לקבל את המפתחות לדירה נפלה מחלוקת בין הצדדים בעניין המזוזות. במשך כל המשא ומתן בין הצדדים על מכירת הנכס לא הוזכר דבר אודות המזוזות שהיו מהודרות ביותר ונכתבו ע"י אחד מגדולי המקובלים של הדור הקודם, אם נמכרו

ביחד עם הדירה או לא.

הטענות:

דוד המוכר טוען שהמזוזות לא נמכרו עם הדירה, ומבקש שלאחר שיתקינו את המזוזות שלהם יחזירו לו את שלו.

שמעון הקונה טוען שכיוון שהמזוזות מחוברות לדירה, הם נמכרו עמה, וכללות במחיר ששילם כמו הדלתות והמשקופים המחוברים לדירה.

פסק הדין:

המזוזות שייכות לקונה.

www.tashma.net

על דרך המסורה לנו מדור לדור, בכל זאת נחלקת הנהגתם כל אחד בדרך שונה, ואף שיהיו כולם מנהיגים בדרך המסורה בכל זאת דרך ההנהגה משתנית מגדול אחד לגדול

אחר! ושינוי זה על פי רוב מושפע מן הגלות אשר אליו הוגלו אבותיו, אם לצפון או לדרום, אם למזרח או למערב, ובכך לכל מנהיג יש דרך הנהגה בדרך דרך אמת - אך נגלה בהשפעה של מקום גלותו וטבע משפחתו, וכדי להשיב אל הלב עוד ולקרב את הדברים אל השכל אמשיל משל בדבר שרואים כל יום: משל לזמירות של שבת אשר כל משפחה תזמר לכבודו יתברך וכוונתם אחד לשיר ולשבח בשולחן שבת, ובכל זאת תהיה כל זמרה תלויה במקום גלותו, וכפי מקום הגלות כך ישתנו קבוצות הניגונים, וכך גם במאכלי השבת - אף שכולם מענגים את השבת במאכל ומשתה בכל זאת יהיה טעם המאכל משתנה כפי רוב הגלויות, אחד מבשל חריף והשני מבשל מתוק, משפחה אחת אוהבת חמוץ והאחרת אוהבת בצקים! בכל זאת כולם מענגים את השבת ורק הדרך היא שונה, ואף שהדרך שונה זה לא מגרע כל זמן שהכל על פי דיני התורה ודרכה! כך גם בהנהגה, אף אם יהיו שני מנהיגים גדולים שמנהיגים בדרך אמת, בכל זאת הדרך שונה, ואין טעם האחד כטעם השני, ואף

”מה היה מיוחד

במטה של משה?

האם היה מעץ או

מאבן? למה צריך

מטה? מה היה

חקוק עליי?”

לא רק בהנהגה אלא אפילו בנימוסי מלכות, איך מקבלים ראשי מדינה? ההודים יש להם טכסים אך את רוב המנהגים הם למדו מהאנגלים! ארצות הברית יש לה מנהגים משלה, ומדינות חדשות לומדות להעתיק את דרכם של מדינות אחרות! אפילו בדברים אלו יש דרך שהיא של התורה אשר מאז שגלינו אין בדינו דברים אלו, וזה היה לכל אחד ממוסרי התורה, וזה יהיה גם למלך המשיח בעת בוא הגאולה.

ולעתיד לבא בזמן המשיח יהיה כמו דברי המדרש הנזכר, שכל פעולות טובות ונחמות שעתיד הקב”ה ליתן יהיו מציון, היינו שתהיה דרך אחת להנהגה אצל כל מנהיגי

אמת לא רק בישרות ההנהגה כמו שהיה אצלם תמיד, אלא אף בדרך ההנהגה!! שיש דרך שהיא דרך התורה גם באופן הגילוי של הנהגת הציבור, וכמו אכילת מן כנגד שאר מאכלים ונגנו, וכמו שירת הלויים כנגד שאר שירים וזמירות ואינם עמנו בגלות, כך גם בהנהגה יש דרך אשר ניתנת מציון ואינה סמוכה כלל על דמיון חידושי האומות ונימוסיהם, וזהו המקל, וזהו המטה, שהיה לאבות ושהיה

משפט שלמה - המשך

חסבר:

יש להקדים שהיה כדאי שהצדדים היו מעלים את נושא המזוזות עוד בזמן כתיבת החוזה כדי למנוע מחלוקות מיותרות בזמן העברת ההחזקה בפועל. אך כיוון שלא עשו כן ולא הגיעו להסכמה השאלה הגיעה לביה”ד. בשו”ע יורה דעה סי’ רצ”א מבואר שאפילו שוכר אינו יכול ליטול את המזוזות איתו כשיוצא מן הבית. אולם אין זה אומר שאינו יכול ליטול עליהם תשלום מהדייר החדש, או להגיע להסכם עם הדיירים שכאשר ישימו את המזוזות שלהם כשיבואו לגור יחזירו לבעלים הקודמים את המזוזות שלו.

ועוד, ניתן להוריד את המזוזות לבדיקה ולהניח במקומן מזוזות של גמ”ח עד שיבוא הדייר עם המזוזות שלו. ואם המוכר יוצא והקונה נכנס מיד, הם יכולים לאלתר להחליף מזוזות.

הבעיה נוצרת משום שהקונה אינו צריך לקבוע מזוזות עד שיבוא לגור, ובינתיים למוכר אסור להשאיר את הדירה ללא מזוזות.

ובמקרה שלנו שהקונה רוצה את המזוזות של המוכר, והמוכר אינו מוכן למכור אותן, נשאלת השאלה אם נכללו במכירת הדירה או אם הקונה צריך להחזיר אותן כאשר ישים את שלו.

מבואר בחו”מ סי’ רי”ד סעיף י”א, שהמוכר בית לחברו, מכר לו את כל הדברים הקבועים בדירה שהם מחוברים לבית. וזה כולל את כל הדלתות, חלונות, תנורים קבועים, וכל דבר המחובר לבית בטיט (שהוא בעצם כמו הטיח שלנו). אולם לדברים המחוברים לבית ביתדות (שהם כמו המסמרים והברגים שלנו), יש מחלוקת בגמרא ב”ב דף ס”ה אם הם כלולים במכירת הבית או לא. וכיוון שאין מסקנה ברורה

לשאלה זו אם חבור ע”י יתדות נחשב לחיבור, נפסק ברמ”א בס’ רי”ד שאין זה נחשב לחיבור מהטעם שהמוכר, שהוא המוחזק, יאמר המוציא מחברו עליו הראיה. ולא מטעם מסקנה ופסק הלכה ברורה לכאן או לכאן. אבל אם המוכר אמר שהוא מוכר את הבית וכל מה שבתוכו, ודאי שכל הדברים המחוברים ביתדות כלולים במכירה. ולכן במקרה שלנו, לכאורה נראה היה כי המוכר יכול לטעון שהמוציא מחברו עליו הראיה. ולא נמכרו המזוזות עם הבית והקונה צריך להחזירם מהטעם שהוא המוחזק והקונה בא להוציא ממנו. אבל במקרה של המזוזות אין הדבר כן. כמו שהסברנו בהתחלה אסור למוכר לצאת ולהשאיר את הדירה ללא מזוזות ולכן יוצא שאין הקונה בא להוציא את המזוזות מהמוכר, אלא שהמוכר בא להוציא אותם מהקונה שהרי

למשה ואהרן, ושהיה לשופטים ולמלכי אמת, לכולם היה לא רק הנהגת האמת אלא גם בדרך ובאופן גילוי ומעשה ההנהגה יש דרך של ישראל שאין בשאר אומות, דרך ישראל, וזה שאמר המדרש שהוא המטה שהיה ביד כל מלך ומלך עד שחרב בית המקדש ונגנז, ועתיד להימסר ביד מלך המשיח ובו עתיד לרדות את העובדי אלילים (ומזמן שנגנז ועד מלך המשיח לא נמסר לשום בריה), לכך נאמר מטה עוזך ישלח ה' מציון, ולעתיד לבא ינהיג מלך המשיח שלא כנימוסי האומות ושלא בדרך שלומם ומלחמתם, אלא באופן חדש הנהגה חדשה שהייתה גנוזה, ומלבד שהיה לכולם מטה או מקל הרי שיש בזה רמז וסוד לדרך ההנהגה שהיה בידם.

ובשמות פרק ז' פסוק ט' כתוב: כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנין, ובאבן עזרא פירש שהיה זה מטחו של משה, אבל בכלי יקר כתב שהיה זה המטה של אהרן, ואם כן קשה הנאמר במדרש שלנו - שהוא המטה שהיה ביד כל מלך והוא המטה שנגנז ומשמע שלכולם היה את המטה הידוע שעבר להם ממי שהיה לפניהם? וכן יש עוד במדרש שמשמע שהמקל היה של עץ, ואילו במטחו של משה כתוב במדרש ילקוט שמעוני פרשת שמות רמז קע"ג: ואת המטה הזה תקח בידך, המטה שנברא בין השמשות נמסר לאדם הראשון בגן עדן, ואדם הראשון מסר אותו לחנוך, וחנוך מסר אותו לשם (הבן של נח), ושם מסר אותו לאברהם, ואברהם מסר אותו ליצחק, ויצחק מסר אותו ליעקב, ויעקב הוליכו למצרים, וניתן ליוסף, וכשמת יוסף נטלטל כל ביתו וניתן המטה בפלמין של פרעה, והיה יתרו אחד מחרטומי מצרים וראה את המטה וחמד אותו בלבו ולקחו והביאו ונטעו בתוך גן שלו ולא היה יכול לקרב אליו עד שבא משה לארץ מדין ונכנס לתוך גן ביתו וראה את המטה וקרא את האותיות אשר עליו ושלח ידו ולקחו, וראה יתרו ואמר זה הוא האיש שהוא עתיד לגאול את ישראל ממצרים, לפיכך נתן לו

צפורה בתו לאשה! שנאמר ויואל משה וגו', והיה משה רועה ומנהיג באותו מטה את צאנו של יתרו ארבעים שנה, ולא שיכלה אותם חית השדה והם פרים ורבים הרבה מאד ועליהם הכתוב אומר כצאן קדשים, וינהג את הצאן עד שבא להר חורב ושם נגלה הקב"ה מתוך הסנה, אמר ר' יהודה בר אמי המטה משקל ארבעים סאה היה ושל סנפירינן (אבן יקרה) היה ועשר מכות חקוקות עליו ובנוטריקון דצ"ך עד"ש באח"ב, אמר לו הקב"ה המטה הזה יביא עליו את המכות! הנה שלרבי יהודה היה המטה מאבן ולא מעץ?! אלא נראה כמו שביארתי למעלה וגם לא קשה תחילת דברי המדרש למעיין.

(לשון לימודים)

(ג' ה') ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא,

פירש"י אדמת קדש הוא, המקום, וצ"ב מאי קמ"ל ועיין שפתי חכמים, ונראה דכשנגלה הקב"ה לאדם אז הוא מעלה וקדושה למקום, היינו שלא תסבור שהאדמה קדושה והיא שנתקדשה בגילוי שכינה, אלא עצם גדר המקום הוא שיש בו קדושה וממילא מה שנמצא בו קדוש ג"כ אבל לא מפני שנתקדש החומר עצמו, אלא רק נתקדש כלי המקום וממילא שמתקדש מה שבו, וזה שכתב רש"י אדמת קדש הוא, המקום, ועיין ביהושע פרק ה' פסוק ט"ו דכתיב ויאמר שר צבא ה' אל יהושע של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עמד עליו קדש הוא ויעש יהושע כן.

ובשמות רבה פרשה ב' איתא של נעליך, כל מקום שהשכינה נגלית אסור בנעילת הסנדל, וכן ביהושע של נעליך, וכן הכהנים לא שמשו במקדש אלא יחפים, ועיין בפירוש הראב"ד למסכת תמיד בפרק ג' בהא דמיריחו היו שומעין וכו', וכתב הראב"ד דדוקא ביריחו היה נשמע ולא בשאר צדדים מפני שיריחו היתה כמו ירושלים מפני שהיא היתה תחילת כיבוש א"י וכו', וחזוין שיש ליריחו קדושה ובעין קדושת מקום כירושלים, וכן היה במשה שאח"כ היתה קדושה בהר סיני אף שפסק, וכך גם בבית המקדש, וזה הקדושה קדושת מקום בכולהו כמו שביארתי.

משפט שלמה - המשך

הם בחזקתו. ולכן כיוון שהשאלה היא אם חיבור ביתדות נחשבת לחיבור במכירת בתים היא ללא מסקנה ברורה, והדין הוא המוציא מחברו עליו ראייה, על המוכר להוכיח שלא נמכרו ביחד עם הבית. וכיוון שלא יכול לעשות כן, אמרינן שנמכרו ביחד עם הבית ולכן אין הקונה צריך

להחזירם למוכר.

וביו"ד ס' רצ"א בפתחי תשובה ס"ק ח' מבוארת שאלה בדומה לכאן. ושם נאמר בשם שו"ת שיבת ציון שאין הקונה מחויב לשלם אפילו לצאת ידי שמים, למרות כל מחאותיו וצעקותיו של המוכר כי המזוזות הן גניבה בידו.

[illegible]